

**TAVŞANLI
TİCARET VE SANAYİ ODASI**

TAVŞANLI'DA YUMURTACILIK SEKTÖRÜ

YUMURTACILIK SEKTÖRÜNÜN GENEL PROBLEMLERİ

- * YUMURTALARIN ÜZERİNDEKİ TARİH BASKISI
- * ÜRETİCİ BİRLİKLERİ YASASININ YENİDEN DÜZENLEME İHTİYACI
- * YEM GÜVENLİĞİNİ SAĞLANMADA YAŞANAN SIKINTILAR
- * YUMURTA TAVUKÇULUĞU VERİLERİNİN YETERSİZLİĞİ
- * DENETİM YETERSİZLİĞİ VE FARKLI UYGULAMALAR
- * PİYASAYA SÜRÜLEN DÜŞÜK KALİTELİ YUMURTALAR
- * YUMURTADA KDV ORANININ YÜKSEKLİĞİ
- * YUMURTA TÜKETİMİN YETERSİZLİĞİ
- * SEKTÖR KONTROLSÜZ BİR KAPASİTE ARTIŞI YAŞIYOR.
- * ÇEVRE MEVZUATINDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR (YER SORUNU)
- * TAVUK GÜBRESİNİN YARATTIĞI ÇEVRE KİRLİLİĞİ

Bu çalışmamızda başta Tavşanlı olmak üzere Türkiye genelindeki Yumurta Üreticilerinin karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerileri ele alınmıştır.

Türkiye'de tavukçuluk her bölgede yapılmakla birlikte yumurta tavukçuluğu Konya, Afyon, Manisa, İzmir, Balıkesir, Çorum, Kayseri ve Karaman illerinde yoğunlaşmıştır.

Tavşanlıda ise Tavşanlı Yumurta Üreticileri Birliğine kayıtlı 12 üretici bulunmakta olup, mevcut tavuk sayısı 1.098.000 civarındadır.

Komşu illerdeki yumurta tavukçuluğu çok hızlı bir şekilde büyümüştür. Afyonda Afyon Yumurta ve Başmakçı, Manisa Akhisar'da Keskinolu gibi marka olmuş yumurta üreticileri bulunmaktadır. Tavşanlı bunlardan çok geri kaldı.

Yumurta üretimi; modern kümes alt yapısı, yem hazırlama üniteleri, yumurta tasnif ve paketlenme ekipmanları, soğuk hava deposu gibi yatırımlara ihtiyaç göstermekte ve yüksek bilgi ve deneyim gerektirmektedir. Sektörün bir başka özelliği ise canlı materyal ile üretim yapıyor olmasıdır. Bu yüzden üretime giriş ve çıkış için en az 6 aylık bir süreye ihtiyaç vardır ve üretim planlaması yapmak zorundadır. Öte yandan, birçok üretici yumurtasını kendi markası ile değil toptancılar vasıtasıyla pazarlamakta ve fiyat oluşturmada etkin değildir.

Bütün bunlara rağmen son yıllarda yumurta sektöründe önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Yumurta üretim çiftlikleri bir taraftan üretim kapasitesini artırırken, diğer taraftan alt yapısını modernize etmektedir. İlk bakışta olumlu gibi görünen bu gelişmeler, yumurtanın pazarlanması, markalaşma, yumurtalı ürün geliştirme adımlarıyla desteklenemediği için üreticinin kazancını arttırmadığı gibi ekonomik krizle yüz yüze getirmiştir. 2014-15 yıllarında yem maliyetlerinin artması, plansız büyüme, yumurta fiyatlarının iç ve dış pazarda düşmesi ve köy yumurtası üretimindeki artışlar sektörü krizin eşiğine getirmiştir. Tüketim ve ihracat artışına rağmen, yumurta sektörü zarar etmiş ve sektördeki "yüksek maliyet/düşük yumurta fiyatı" sıkıntısı günümüze kadar sürmüştür. 2016 yılında da girdi fiyatlarındaki yükseliş devam etmiştir. Bu yükseliş özellikle dışa bağımlı olduğumuz, damızlık, yem, aşı ve ilaç fiyatlarında dövizdeki artışa da bağlı olarak da daha çarpıcı olmuştur.

2016 yılının 7 aylık döneminde yumurta maliyeti 19 kuruş iken, yumurta fiyatları 16-17 kuruş civarında seyretmiştir. Bu süreçte kapasiteler küçülmüş, sektörden çıkışlar olmuştur.

Başta Tavşanlı olmak üzere Türkiye'deki Yumurta Üreticilerin Önemli Sorunları

***YUMURTALARIN ÜZERİNDEKİ TARİH BASKISI:**

Yumurtaların üretildiği tarih, yumurtanın üzerine basılması zorunludur. Fakat bayramlarda olsun hafta sonlarında olsun 2-3 günlük stok yapıldığı zaman; alıcılar özellikle son günkü yumurtayı istiyorlar. Birkaç gün önce üretilen yumurtaları tercih etmiyorlar. Böylelikle 3-4 gün önce üretilen yumurtalar üreticinin elinde kalmakta ve üretici bunu elden çıkarmak için de yumurtanın fiyatını düşürmektedir.

***Hayvan Refahı Yönetmeliği Yürürlüğe Girdi. Yumurta Üreticileri Tedirgin!...**

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 12 nolu Gıda güvenliği faslının müzakerelere açılması ile birlikte, ulusal mevzuatın AB müktesebatına uyumu çalışmalarına hız vermiş ve birçok ikincil mevzuatı yürürlüğe sokmuştur. Bu çerçevede 23 Aralık 2011 tarih ve 28151 sayılı resmi gazetede "Çiftlik Hayvanlarının Refahına İlişkin Yönetmelik" yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik hâlihazırda çalışan işletmelerin 2015 yılına kadar üretimlerini sürdürebileceklerini, yeni kurulacak işletmelerin ise, yeni kafes sistemlerine göre kurulmasını öngörmektedir. Oysa Avrupa Birliğinde kanatlı refahını öngören 1999/74 Sayılı direktif, yeni kurulacak işletmeler için 2007 yılında uygulanmış, hâlihazırdaki işletmelerin yenilenmesi için ise 2012 yılına kadar süre vermiştir. Başka bir ifade ile 8 ve 12 yıllık geçiş süresi öngörülmüş idi. Aradan 12 yıl süre geçmiş olmasına rağmen konu Avrupa Birliğinde halen tartışılmaktadır.

Türkiye tarafından Avrupa Komisyonuna sunulan "Fasıl 12 kapsamına giren AB Müktesebatının Uyumlaştırılması ve Uygulanması Stratejisinde", yumurtacı tavukların AB mevzuatının 2011 yılında uyumlaştırılması, 2013 yılından itibaren kısmen, üyelik tarihinden itibaren ise tümüyle uygulanması öngörülmüştür.

Yönetmelikteki sürelerin aynı kalması halinde ve geçiş sürecinin uzatılmaması durumunda, kafes üreten firmalar talepleri karşılayamayacak ve kafes ithalatı gündeme gelecektir.

Alternatif kafes sistemine geçiş, maliyetleri önemli ölçüde artıracaktır. Örnek vermek gerekirse hâlihazırdaki 100 bin tavuk kapasiteli bir kümeste, alternatif kafese geçildiğinde, ancak 55 bin tavuk yetiştirilebilecektir. Başka bir ifade ile mevcut yumurta üretiminin sürdürülebilmesi için kümes kapasitesinin yaklaşık %50 oranında artırılması gerekmektedir.

Eski geleneksel kafes sisteminde tavuk başına 5-6 TL olan kafes maliyeti, alternatif sistemde 12 TL'ye yükselmektedir. Gerek yeni kümes inşası, gerekse kafeslerin yenilenmesinin getireceği mali külfeti üreticilerin öz kaynakları ile karşılaması imkânsızdır. Bütün bunlara ilave olarak, henüz ekonomik ömrünü tamamlamamış,

kafeslerin üretim dışı bırakılması bir milli servet kaybıdır. Yasaklamayla yumurta üretiminde oluşabilecek azalma, yumurta fiyatlarının yükselmesine sebep olacak ve halkın en ucuz protein kaynağına olan erişimi kısıtlanmış olacaktır.

Özetle söylemek gerekirse, alternatif kafes sistemine geçiş sürecinin kısa olması, öz kaynak yetersizliği ve dönüşüm için devlet desteğinin öngörülmemiş olması gibi nedenlerle, yönetmeliğin uygulanmasında birçok sıkıntı ile yüz yüze kalacak olan yumurta üreticileri tedirgin. Üretimin düşeceğini ve yumurta fiyatlarının artacağını düşünüyorlar.

*** ÜRETİCİ BİRLİKLERİ YASASININ YENİDEN DÜZENLEME İHTİYACI**

Türkiye Yumurta Üreticileri Merkez Birliği 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu hükümlerine göre 2006 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığının onayı ile kurulmuş olup, 13 İl/İlçe'de şubesi ve 500 civarında üyesi mevcuttur. Ancak değişik illerde arzu etmelerine rağmen, henüz Birliklerini kuramamış üreticiler bulunmaktadır. Çünkü yasada ön görülen en az 16 üretici sayısına ulaşmamaktadırlar. Öte yandan Üretici Birliklerinin üyeler üzerinde bir yaptırım olmadığı ve üyelik Bakanlıkça cazip hale getirilmediği için bazı üreticiler üyelikten kaçınmaktadırlar.

*** YEM GÜVENLİĞİNİ SAĞLANMADA YAŞANAN SIKINTILAR**

Yumurta üreticilerin hemen hemen tamamı hammaddelerini değişik tedarikçi firmalardan sağlayarak yemini kendisi yapmaktadır. Yaklaşık %75 küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşan üreticiler hammadde alımı sırasında analiz yapma ve kalite kontrolü yapma imkânına sahip değildirler. Başka bir ifadeyle tedarikçilere güvenerek mal almak durumundadır. Öte yandan yem güvenliğini riske sokacak ve ruhsat şartlarındaki özelliklerini taşımayan bazı hammaddelerin pazarda mevcut olduğunu da üreticiler yaşayarak öğrenmiş durumdadırlar. Bu hammaddeleri bilmeden kullanan üreticiler hem sürülerinde sağlık sorunları ile karşılaşabilmekte, hem de "güvenli yumurta" üretimi tehlikeye girmektedir.

* Üretimin pazara göre planlanamaması, tüketim azlığı, fiyat istikrarsızlığı

Sektördeki geçmiş 4 yıldaki olumlu hava büyümeyi tetikledi ve plansız üretim artışı fiyatları aşağı çekti. Sektördeki plansız büyümesi, pazarlama ağının zayıflığı ve yumurta fiyatlarında yaşanan istikrarsızlıklar üretimin sürdürülebilirliğini etkilemektedir.

Üreticiler olarak, anne sütünden sonra en değerli besin olan yumurtanın ucuza üretilmesi ve ucuza satılması amacı olmakla birlikte, maliyetlerin altında satış yaparak üretimi sürdürmeleri de mümkün değildir.

* YUMURTA TAVUKÇULUĞU VERİLERİNİN YETERSİZLİĞİ

Tüm ticari yumurta işletmeleri Bakanlık tarafından kayıt altına alınmış ve işletme numarası verilmiş ise de, ulusal bir veri tabanı bulunmamakta, kanatlı hareketleri takip edilememektedir. Bu yüzden çıkma tavuklar yasak olmasına rağmen gerek doğrudan gerekse mezbahalar aracılığı ile köylere satılmaktadır.

TÜİK rakamları gerçeği yansıtmamaktadır. Üreticiler kayıt altına alınmadığı takdirde kayıtdışı ekonomi artmakta ve devletimiz büyük bir gelir kaybına uğramaktadır. Bu gayri resmi çalışan üreticiler vergi vermeyip haksız rekabete yol açmaktadır.

Bu nedenle Birlik harici üreticilerin Birliklere kayıt yaptırılmalı ve Birliklere yaptırım gücü verilmeli, ayrıca kayıt olmayanlara cezai müeyyide verildiği takdirde daha gerçekçi ve daha istikrarlı veri tabanına ulaşılmış olur. Tavuk kesimlerinde, civciv ve yarka alımlarında (ticaret odalarına üye kaydında verilen yetki gibi) Birliklere de yetki verilirse kayıt dışı üreticiler kayıt altına alınmış olur

* DENETİM YETERSİZLİĞİ VE FARKLI UYGULAMALAR

Yumurta ve yumurta ürünleri tebliği olmasına rağmen, tebliğ etkin uygulanmamakta, tebliğe aykırı ürünler zaman zaman pazarlanabilmekte, üzerinde işletme numarası olmayan, ambalajsız yumurtalar, uygun olmayan koşullarda satışa

sunulmakta, tüketiciyi yanıltıcı etiketlemeler yapılabilmektedir. Öte yandan nitelikli yumurtaların hangi standartlarda üretileceği yeterince net değildir. Bir başka sorun ise satış noktalarında yapılan denetimlerde yumurtalarda tespit edilen bayatlık ve benzeri uygunsuzluklar, işyerinin sorumluluğu tespit edilmeyerek, idari para cezaları hiçbir kusuru olmadığı halde üreticilere kesilmektedir.

* PİYASAYA SÜRÜLEN DÜŞÜK KALİTELİ YUMURTALAR

Bu yumurtalar genelde ekonomik ömrünü tamamlamış ve kesime gönderilmesi gereken tavukların tüy dökümüne sokularak tekrar yumurtlamaları sağlanmış yaşlı tavukların, kabuk kalitesi düşük ve kalitesiz yumurtalarıdır. Bu yumurtalar kalitesi düşük olduğu için ucuz fiyata satılıyor, maalesef tüketici de fiyata aldanıyor. Fark yokmuş gibi görünüyor, fakat çok ciddi farklar bulunuyor. Yumurta ancak; yemi kalitesiz ise, gizli kırık ise (kabuk içten kırık olduğu için gözle görülmez), yem rasyonunda doğal mısır kullanılmamışsa, yumurta uygun depolama şartlarında saklanmamış ve bayatsa ve yumurtlayan tavuk yaşlı ise ucuza satılabilir, aksi mümkün değildir.

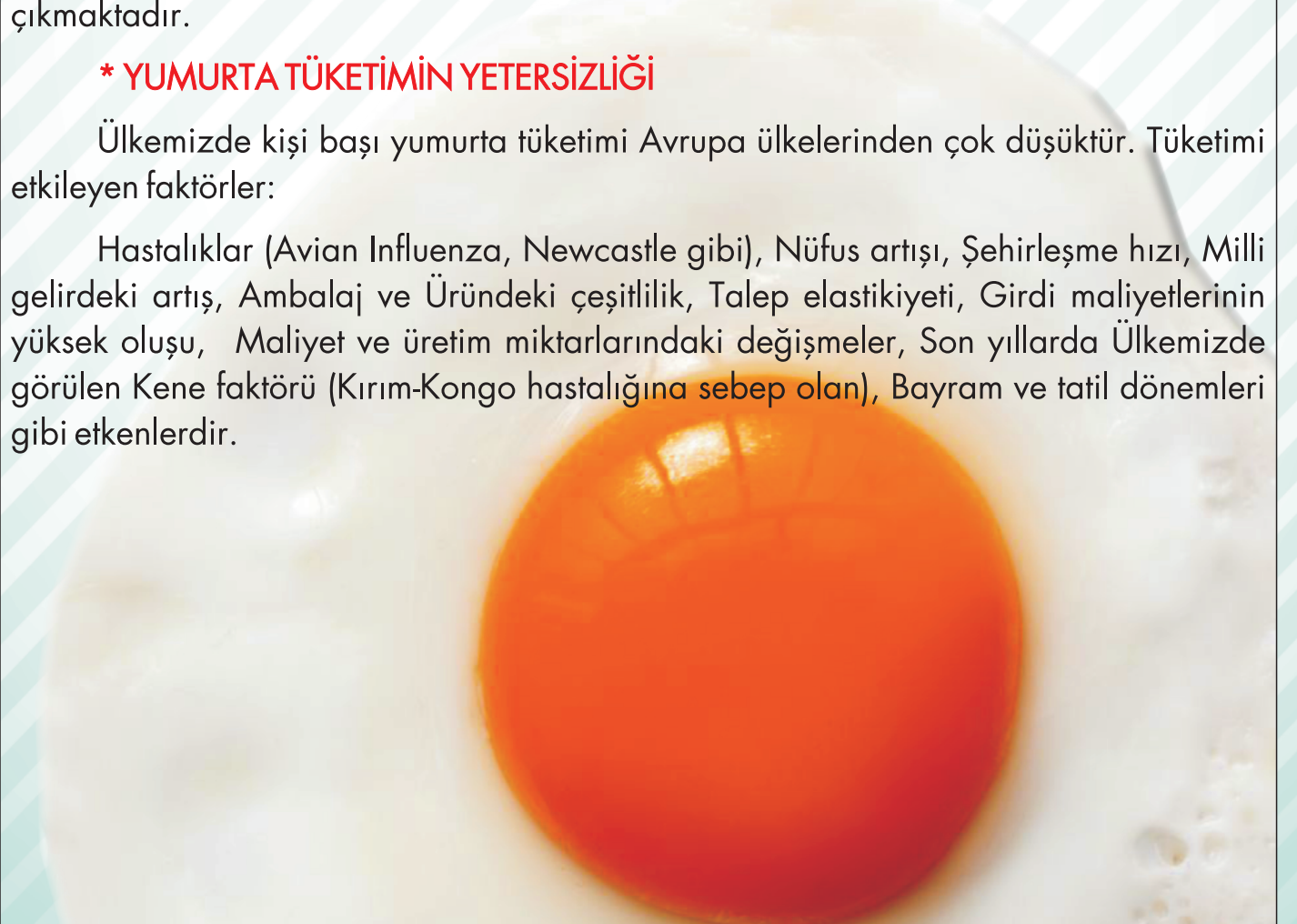
* YUMURTADA KDV ORANININ YÜKSEKLİĞİ

Yumurtanın KDV'si % 8 iken, hammaddelerin KDV'si % 1 dir. Bunun sonucu üreticiler yumurta faturası kestikçe her ay sonunda karşlarına yüksek miktarda KDV çıkmaktadır.

* YUMURTA TÜKETİMİN YETERSİZLİĞİ

Ülkemizde kişi başı yumurta tüketimi Avrupa ülkelerinden çok düşüktür. Tüketimi etkileyen faktörler:

Hastalıklar (Avian Influenza, Newcastle gibi), Nüfus artışı, Şehirleşme hızı, Milli gelirdeki artış, Ambalaj ve Üründeki çeşitlilik, Talep elastikiyeti, Girdi maliyetlerinin yüksek oluşu, Maliyet ve üretim miktarlarındaki değişimler, Son yıllarda Ülkemizde görülen Kene faktörü (Kırım-Kongo hastalığına sebep olan), Bayram ve tatil dönemleri gibi etkenlerdir.

* SEKTÖR KONTROLSÜZ BİR KAPASİTE ARTIŞI YAŞIYOR.

Üretim planlamasının mutlaka yapılması gerekiyor. Yumurta piyasası son iki yıldır istikrarlıydı. Bu durumu kontrolsüz yatırımlar bozdu. Üretim planlaması için 2005 yılında üretici birlikleri kurulmuştu. Ancak bu birliklere yetki verilmediği için işlevsiz kaldılar. Üretim planlarını bakanlık ve birlikler birlikte yapmalıydı. Ama bu olmadı. Gelişmiş ülkelerde üretim belirli bir seviyeye geldiğinde yatırımlara kontrollü olarak izin verilir. Böylelikle cazibesi azaltılır, yatırım zorlaştırılır. Böylelikle mevcut yatırımcılarda korunur. Maalesef bu konuda Bakanlık adım atmadı. Birliklerin görüşleri bile alınmıyor. Böyle olunca da Üretici Birliklerinin çoğu tabela birliği haline geldi. Güçleri zayıfladı ve aidat bile toplayamaz duruma geldiler.

Yeni üretim tesisleri kurulmasının kontrol altına alınmalıdır. Ülkemizdeki tavukçuluk tesisleri, iç pazar talebinin ihtiyacının üzerinde üretim yapabilecek ve üretim fazlasını da ihraç edilecek kapasiteye sahiptir. İhracat imkanları kısıtlandığı durumlarda iç pazar, üretilen ürünü tüketememekte ve bu da krize yol açmaktadır.

* ÇEVRE MEVZUATINDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR (YER SORUNU)

Kuruldukları dönemde yerleşim birimlerinden uzak mesafelerde yer alan birçok tavuk çiftliğinin, hızlı kentleşme ile birlikte artık yerleşim birimlerinin içerisinde veya yerleşim birimlerine oldukça yakın bir konumda kalmış olmaları, bazı çiftliklerinin kullandıkları teknolojinin insan ve çevre sağlığı ve güvenliği açısından günümüz standartlarının oldukça gerisinde kalmış olmaları bazı çevre sorunlarına neden olmaktadır. Özellikle tavuk dışkılarından kaynaklı kirlilik ve kötü koku acil sorun olarak önümüzde durmaktadır.

* TAVUK GÜBRESİNİN YARATTIĞI ÇEVRE KİRLİLİĞİ

Tavuk gübrelere rastgele depolanması ve çevreye atılması büyük bir çevre kirliliğine neden olmakta, kümeslerin biyogüvenliğini tehdit etmektedir.

Evsel atıkların toplanmasında ve değerlendirilmesinde nasıl belediyeler bir sorumluluk yükleniyorsa tavuk gübresinin değerlendirilmesinde de valilikler ve il özel idareleri, belediyeler kamusal bir rol üstlenerek üreticilere yardımcı olmalıdır.

Öte yandan tüm dünyada yumurta üreticileri için yeni rekabet alanları ortaya çıkmış olup, yeni hayvan sağlığı kuralları, pazarlama eğilimlerindeki değişimler, hayvan hakları gruplarının baskısı, ürün-gıda güvenliği ilişkisi üretimde çok belirleyici olmaya başlamıştır. Tüketici bilincinin artması, hayvan refahı, Avrupa Birliği ülkelerinde yemlerde hayvansal protein kaynaklarının ve bazı antibiyotiklerin kullanımının yasaklanması, nitelikli yumurta üretimi ile markalaşma yumurta üreticilerini yakından ilgilendirir hale gelmiştir.

Yüksek maliyet, damızlık, yem ham maddeleri, aşı ve ilaçta dışa bağımlılık, hastalıkların oluşturduğu ekonomik kayıplar, biyogüvenlik zaafı, üretim planlamasının olmayışı, zayıf pazarlama ağı, teşvik ve desteklerden yararlanamama, hedef pazarın gelir düzeyinin düşüklüğü ve tüketim azlığı gibi bir dizi sorun bulunmaktadır.

Son yıllarda yumurta üreticilerinin pazarlamada karşılaştıkları engellerin aşılması için sektör temsilcilerinin de katıldığı toplantılar yapılarak çözüm yolları aranmalı ve yumurta üreticilerinin ihracat imkanları arttırılmalıdır.

Son olarak şu değerlendirmede bulunulabilir: Son dönemde yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmeler göstermektedir ki yumurta sektörü sürdürülebilir bir yapıya kavuşacaktır. Gelecek dönemde Yumurta Üreticisinin temel hedefi, artan nüfusu beslemek, çevreyi gözeterek kaliteli ve güvenilir yumurta üretmek olup, birlikteliğini ticari oluşumlarla güçlendirmektir. Birlikler öncülüğünde oluşan şirketler aracılığı ile girdilerini daha ucuza temin edecek, ürününü hak ettiği fiyata satacak ve uluslararası rekabet gücü artacaktır.

Bütün illerdeki tavukçular ihracata yumurta gönderirken Tavşanlı ilçesi bir türlü ihracata başlayamadı. Sebebi de kapasitesinin düşük olması ve kümeslerin Tavşanlıda dağınık ve küçük olmalarıdır.

Ekte Tavşanlı'da yumurtacılık sektöründe faaliyet gösteren firmalar ve kapasiteleri gösterilmiştir.

TAVŞANLI İLÇESİ YUMURTA ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ

5.8.2016

ADI SOYADI - ÜNVANI	ADRES	TAVUK MEVCUDU
AHMET BAŞ - BAŞTAŞ TARIM	GÖBEL KÖYÜ	90.000
AHMET BAYRAKTAR TAR. ÜR. ve TİC. LTD. ŞTİ.	TEPECİK KASABASI	400.000
ASTARIM ÜRÜNLERİ TİCARET LTD. ŞTİ.	ÇAYBAŞI MEVKİİ TAVŞANLI	60.000
ERCAN KANTAR - ÖZKANTAR	TEPECİK KASABASI	110.000
HALİL YEŞİL	TEPECİK KASABASI	17.000
HÜSEYİN KAYNAR	KÜTAHYA YOLU 4. KM TAVŞANLI	17.000
İBRAHİM YUMURTACI	TEPECİK KASABASI	30.000
KEMAL ÖZKUL	ÇARDAKLI MAH. TAVŞANLI	40.000
MEHMET AKÇA	TEPECİK KASABASI	29.000
MUSTAFA - HALİL İBRAHİM ERTÜRK	TEPECİK KASABASI	18.000
SERKAN YUMURTACI	TEPECİK KASABASI	27.000
YONCALI GIDA SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	TEPECİK KASABASI	260.000
TOPLAM ADET :		1.098.000